

## การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่น ระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5ปี)\*

### The Development of The Parent-Child Play Interaction Measurement (3-5 Years Old)

ณัฐณี สุขปรีดี\*\*

Nattanee Sukpreedee

พรรณระพี สุทธิวรรณ\*\*\*

Panrapee Suttiwan

ลักกพัฒน์ งามเอก\*\*\*

Sakkaphat Ngamake

---

\* โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากทุนอุดหนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรง เจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา และ ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช  
This research was funded by The Scholarship from the Graduate School, Chulalongkorn University to commemorate the 72nd anniversary of his Majesty King Bhumibol Aduladej is gratefully acknowledged and The 90th Anniversary Chulalongkorn University Fund (Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund)

\*\* นิสิตบัณฑิตศึกษา แผนกวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
Graduate student in developmental psychology, Chulalongkorn University  
Corresponding author, e-mail : n.sukpreedee@yahoo.com

\*\*\* คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์  
Faculty of Psychology, Chulalongkorn University, Thesis Advisor.

## บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5ปี) ในบริบทของสังคมไทย ที่มีความสะดวกในการใช้งาน และสามารถนำไปใช้ในการสร้างเสริมพฤติกรรมการเล่นที่มีคุณภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนได้ ผู้วิจัยพัฒนาแบบสังเกตจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแบบวัดมาตรฐานที่มีความเกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่และเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (อายุ 3-5 ปี) จำนวน 95 คู่

ผลการวิจัยพบว่าแบบสังเกตนี้มีค่าความสอดคล้องภายใน (KR20) เท่ากับ .81 ผลการประเมินร่วมโดยผู้ประเมินอิสระมีค่าสัมประสิทธิ์แคปปา (Cohen's kappa coefficient) ของแต่ละข้ออยู่ในระดับดีถึงดีมาก ( $\text{kappa} = .83$  ถึง  $1.00$ ) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า แบบสังเกตนี้มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของผู้ปกครอง การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของเด็ก การมีส่วนร่วมในการเล่น การยอมรับซึ่งกันและกัน การส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา และการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงในแบบสังเกตได้ร้อยละ 51.65 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมในแบบสังเกตนี้กับคะแนนรวมจากข้อกระทงด้านการเสริมสร้างการใช้ภาษา การตอบสนองต่อเด็ก การเสริมสร้างความรู้ และการยอมรับของแบบวัด EC-HOME (Caldwell & Bradley, 1984) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ( $r = .71$ ,  $p < .01$ ) สนับสนุนความตรงจากความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องตามทฤษฎี

**คำสำคัญ :** การเล่น, เด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน, การวัดการเลี้ยงลูกเชิงบวกปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

## Abstract

This study aims to develop a new observation measurement on play behavior between parent and preschool child (3-5 years old) in Thai context. The measurement is expected to be easy to use and to be able to promote good quality of play behavior between parent and preschool child. This measurement has been developed based on the study on concepts and theories and related measurements as well as the content validity validated by three experts. This study collected data from 95 couples of mother and preschool child. The result indicates that the instrument is reliable and valid. The Kuder - Richardson coefficient is .81 with good to excellent inter-rater reliability between independent coders ( $\kappa = .83$  to 1.00). Exploratory Factor Analysis of the coded behaviors results in a six-component model (i.e. parent positive effect, child positive effect, mutuality, acceptance, cognitive stimulation, and social - emotional stimulation). All six factors can explain 51.65 % of the total variance of the final 26 items in the instrument. Convergent Validity of this instrument, as associated with total scores of the EC-HOME inventory (Caldwell & Bradley, 1984), was very good ( $r = .71$ ,  $p < .01$ ).

**Keywords :** playing, preschoolers, measurement, positive parenting, parent-child interaction

## บทนำ

การเล่นเป็นกิจกรรมสากลที่แสดงออกถึงความสุข ความสนุกสนาน และนับว่าเป็นกิจกรรมหลักของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กในการเล่นเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขและส่งเสริมความสัมพันธ์ให้กับเด็กและผู้ปกครองได้ และยังสามารถช่วยส่งเสริมทักษะให้กับเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียนได้อย่างรอบด้าน เช่น ความสำเร็จทางการศึกษาและความพร้อมในการเข้าโรงเรียนจากการที่เด็กได้มีโอกาสในการเรียนรู้ และสังเกตพฤติกรรมจากผู้ที่ไม่โตกว่าโดยเฉพาะจากการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้ปกครอง (Barnard, 2004) การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการกระตุ้นทักษะทางภาษาในระหว่างการเล่น (Topping ,Dekhinnet, และ Zeedyk, 2013)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic theory) มองว่าการเล่นเปรียบเสมือนเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่เด็กจะสามารถนำมาใช้เพื่อการทบทวนและแก้ไขประสบการณ์ในอดีตเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและลดความกระแะกระเทือนจิตใจที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้า (Freud ,2003) ในขณะที่ Vygotsky (1967) ก็ได้อธิบายถึงการเล่นในแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่รอยต่อของพัฒนาการ (zone of proximal development) ว่าเป็นสิ่งที่เด็กใช้เพื่อการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเขาแนะนำว่าวัยเด็กเป็นวัยที่มีความต้องการเพื่อนเล่นและผู้ใหญ่เพื่อให้ตนเองเติบโตขึ้นและมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้นจากการโต้ตอบและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ในปัจจุบันยังไม่มียานวิจัยหรือแบบวัดที่ศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็กในพฤติกรรมการเล่น แต่การศึกษาของ Halle, Anderson, Blasberg, Chrisler, และ Simkin (2011) ที่ได้ทำการรวบรวมแบบวัดที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กโดยทั่วไป เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมทางบวกที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็ก พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การไวต่อการรับรู้และการตอบสนอง การกระตุ้นพัฒนาการทางด้านภาษาและพัฒนาการทางปัญญา การสนับสนุนทักษะทางสังคม การแสดงความเอาใจใส่และให้ความอบอุ่น

การตอบสนองในทางบวก การแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมระหว่างกัน และการมีความสนใจร่วมกัน

สภาพสังคมในปัจจุบันมีผลให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้เวลาในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเท่าที่ควร อีกทั้งผู้ปกครองบางส่วนก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจหรือทักษะในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก นอกจากนี้เด็กรุ่นใหม่ก็มีโอกาสได้เข้าถึงเทคโนโลยีบางประเภทกันมากขึ้นและเร็วขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบทางลบกับเด็กในหลายด้าน (ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษา, 2545) ปัญหานี้นับได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในวงกว้างของสังคมไทย โดยจะเห็นได้จากการจัดสรรโครงการต่างๆ เช่น โครงการ “ออกมาเล่น” โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เมื่อปี พ.ศ. 2558 เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเล่น และมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเล่นโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน

จากปัญหาที่พบ ประกอบกับการศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กในระหว่างการเล่นนั้นยังคงมีไม่มากนักในปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งพบว่ายังไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน และขาดแคลนข้อมูลในเชิงประจักษ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นที่เหมาะสมระหว่างผู้ปกครองและเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานในการวัดและการสังเกตพฤติกรรมจริงของการมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนซึ่งจะมีความง่าย สะดวกในการใช้งานจริง ความเป็นปรนัย สอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัย และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนรวมจากข้อกระทงบางส่วนของแบบวัด EC-HOME ซึ่งเป็นแบบวัดมาตรฐานที่ใช้ประเมินคุณภาพของสภาพแวดล้อมที่เด็กถูกเลี้ยงดู (Caldwell & Bradley, 1984) ซึ่งผลการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ในการสร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพในพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนได้

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนา “แบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5ปี)” ที่เป็นเครื่องมือที่มีมาตรฐานในการวัดและประเมินพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน

## วิธีดำเนินการวิจัย

### 1) กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบันชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นที่เรียบร้อย (โครงการวิจัยที่ 138.1/59) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็ก การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) เก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม 2559

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรายงานผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแม่และเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5 ปี) จำนวน 95 คู่ แม่มีอายุเฉลี่ย 36.1 ปี (พิสัย = 20 ถึง 59 ปี) จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า ร้อยละ 27.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 35.8 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 8.4 ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 28.5 เด็กมีอายุเฉลี่ย 53 เดือน (พิสัย = 36 ถึง 71 เดือน) เป็นเด็กชายร้อยละ 52.6 เด็กหญิง ร้อยละ 47.4

### 2) การพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างข้อกระทงขึ้นโดยอ้างอิงจากงานวิจัยและแบบวัดที่ศึกษาพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมจริงในสภาพการณ์ธรรมชาติ โดยแบบสังเกตที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นข้อกระทงที่ระบุถึงพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบคือ ใช่ และไม่ใช่ โดย ใช่ หมายถึงมีพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตเกิดขึ้น และ ไม่ใช่ หมายถึงไม่มี

พฤติกรรมที่ต้องการสังเกต ก่อนเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยก่อนหน้าและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย รวมถึงการพิจารณาความเหมาะสมทางด้านภาษา และปรับปรุงข้อกระทงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แบบวัดที่พัฒนาในขั้นนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 46 ข้อ

### 3) วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการจัดเตรียมสถานที่ให้พร้อมสำหรับการเก็บข้อมูล มีการจัดพื้นที่สำหรับการบันทึกวิดีโอเทปในตำแหน่งที่เหมาะสมโดยทำให้เกิดการรบกวนกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด และให้อยู่ในตำแหน่งที่สามารถบันทึกรายละเอียดทั้งภาพและเสียงของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน และจัดเตรียมของเล่นและพื้นที่เล่นตามมาตรฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ได้แก่ 1. ชุดตุ๊กตาไม้ครอบครว 2. ชุดของเล่นรถไฟแบบถอดประกอบได้ 3. ชุดของเล่นแป้งปั้นและเครื่องครัว

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองทุกคนจะได้รับข้อมูลการวิจัยและลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จากนั้นกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะได้รับคำสั่งแบบเดียวกันได้แก่ ให้ท่านเล่นกับเด็กเป็นเวลาประมาณ 5 นาที โดยท่านและบุตรจะใช้ของเล่นที่จัดเตรียมไว้ให้หรือไม่ก็ได้ และจะใช้พื้นที่บริเวณใดของห้องก็ได้ในการเล่น ท่านและบุตรมีอิสระที่จะแสดงออกเสมือนการเล่นปกติที่บ้าน ทั้งการใช้ภาษา ทำทางและอื่นๆที่ท่านคุ้นเคย

ผู้วิจัยจะทำการประเมินพฤติกรรมของผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนครั้งละ 1 คู่ โดยบันทึกลงในใบบันทึกการสังเกตฯ พร้อมทั้งประเมินควบคู่ไปกับข้อกระทงบางส่วนจากแบบวัด EC-HOME ทันทีหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเล่น โดยการให้คะแนนในแต่ละข้อจะแบ่งเป็นใช่และไม่ใช่ โดย ใช่ หมายถึง มีพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตเกิดขึ้น และ ไม่ใช่ หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต ทั้งนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะรายงานจากการเก็บข้อมูลในช่วงนาทีที่ 2 - 6 ของการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้เวลาในการปรับตัวและสร้างความคุ้นเคย และเป็นการลดการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองความคาดหวังของผู้สังเกตในช่วงแรกของการสังเกต (Barnard, 1978)

#### 4) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือด้วยค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความเป็นอิสระ การวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในโดยวิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson : KR20) ทดสอบความสอดคล้องกันในการใช้แบบสังเกตฯ โดยผู้ประเมินอิสระจำนวน 2 คน ที่ผ่านการอบรมการใช้แบบสังเกตฯ ตามคู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แคปปา (Cohen's kappa coefficient) เป็นรายข้อ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของการสังเกต การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) กับข้อกระทบบางส่วนของแบบวัด EC-HOME เพื่อตรวจสอบคุณภาพความตรงของแบบสังเกต

ผู้วิจัยใช้แบบวัด EC-HOME ในการตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องเนื่องจากแบบวัด Home Observation for Measurement of the Environment (HOME) เป็นแบบวัดมาตรฐานที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินสภาพแวดล้อมที่เด็กถูกเลี้ยงดู โดยมีพื้นฐานจากทฤษฎี The ecological model of development (Bronfenbrenner & Morris, 1998) ซึ่งกล่าวว่า สภาพแวดล้อมในวัยเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อพัฒนาการและสุขภาวะโดยรวมของเด็ก โดยผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนทักษะและพัฒนาการของเด็กผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวก นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่าแม่ที่ได้คะแนนจากแบบวัด EC-HOME สูงมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์แบบมั่นคง (secure attachment) กับเด็ก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ก็มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแบบสังเกตฯ ของผู้วิจัยทั้งในเชิงทฤษฎีและพฤติกรรมที่สังเกตได้ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้เลือกใช้แบบวัดฉบับสำหรับการประเมินสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดูของเด็กวัย 3-6 ปี (EC-HOME; Caldwell & Bradley, 1984) ในองค์ประกอบด้านการเสริมสร้างการใช้ภาษา การตอบสนองต่อเด็ก การเสริมสร้างความรู้และการยอมรับ โดยผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายถึงการเป็นสภาพแวดล้อมเชิงบุคคลที่ดีสำหรับเด็ก

## ผลการวิจัย

### 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

จากการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในเมืองต้นพบว่า มีข้อกระทงจำนวน 6 ข้อ ที่ไม่มีความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ผู้วิจัยจึงทำการคัดข้อกระทงทั้ง 6 ข้อออกก่อนที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

เมื่อทำการทดสอบความเหมาะสมของข้อมูลดิบก่อนวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยการคำนวณค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) แล้วพบว่า มีค่า KMO เท่ากับ .57 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (.5 ถึง .7) (Field, 2009) และมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อทดสอบด้วย Bartlett's test ( $p < .01$ ) ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มากพอที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยเทคนิค Maximum Likelihood และหมุนแกนตัวประกอบด้วยวิธี Promax กำหนดค่าไถ่เกินมากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาข้อกระทงคือ แต่ละองค์ประกอบจะต้องมีตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป โดยแต่ละตัวแปรที่ผ่านการคัดเลือกจะต้องมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า มีองค์ประกอบจำนวน 6 องค์ประกอบที่มีค่าไถ่เกินอยู่ระหว่าง 1.508 - 4.101 และมีตัวแปร 3 ตัวขึ้นไป ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงในแบบวัดได้ร้อยละ 51.65 โดยมีข้อกระทงที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น 26 ข้อ (ตารางที่ 1)

**ตารางที่ 1** เมตริกข้อองค์ประกอบหลังการหมุนแกน

| ข้อระบงที่ผ่านเกณฑ์                                         | Parent             | Child              | Mutuality | Acceptance | Cognitive<br>Stimulation | Social-<br>Emotional<br>Stimulation |
|-------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|-----------|------------|--------------------------|-------------------------------------|
|                                                             | Positive<br>Affect | Positive<br>Affect |           |            |                          |                                     |
| 38 ผู้ปกครองมีท่าทางเกร็ง                                   | .851               |                    |           |            |                          |                                     |
| 20 ผู้ปกครองอธิบายเด็กด้วยคำพูดทางบวก                       | .536               |                    |           |            |                          |                                     |
| 39 ผู้ปกครองมีสีหน้านิ่งเฉย                                 | .518               |                    |           |            |                          |                                     |
| 29 ผู้ปกครองสัมผัสตัวเด็กในลักษณะที่แสดงถึงความรักและเอ็นดู | .394               |                    |           |            |                          |                                     |
| 11 เด็กพูดหรือส่งเสียงที่แสดงความสนุกสนาน                   |                    | .821               |           |            |                          |                                     |
| 10 เด็กมีสีหน้ายิ้มแย้ม                                     |                    | .782               |           |            |                          |                                     |
| 12 เด็กมีท่าทางเกร็ง                                        |                    | .613               |           |            |                          |                                     |
| 40 เด็กพูดคุยกับผู้ปกครองด้วยคำพูดทางบวก                    |                    | .600               |           |            |                          |                                     |
| 8 เด็กมีความตื่นตัว                                         | .315               | .553               |           |            |                          |                                     |
| 44 เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่เล่นคนเดียว                           |                    |                    | .759      |            |                          |                                     |
| 41 ผู้ปกครองและเด็กแสดงพฤติกรรมการเล่นด้วยกัน               | .406               |                    | .757      |            |                          |                                     |
| 37 ผู้ปกครองแสดงความสนใจในการเล่นกับเด็ก                    |                    |                    | .746      |            |                          |                                     |
| 46 เด็กไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองจะเล่นด้วย                      |                    |                    |           | .816       |                          |                                     |
| 16 ผู้ปกครองขัดขวางไม่ให้เด็กใช้จินตนาการในการเล่น          |                    |                    |           | .620       |                          |                                     |
| 45 เด็กแสดงท่าทางอยากเล่นคนเดียว                            |                    |                    |           | .507       |                          |                                     |
| 24 เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางลบ                               |                    |                    |           | .434       |                          |                                     |
| ผู้ปกครองยังคงตอบสนองด้วยสีหน้าท่าทางทางบวก                 |                    |                    |           |            |                          |                                     |
| 43 ผู้ปกครองและเด็กมีการตอบสนองในทางบวกต่อกัน               |                    |                    |           | .368       |                          |                                     |
| 18 ผู้ปกครองสอนคำศัพท์                                      |                    |                    |           |            | .811                     |                                     |
| 19 ผู้ปกครองตั้งคำถามให้เกิดการเรียนรู้ทางเชาว์ปัญญา        |                    |                    |           |            | .780                     |                                     |
| 22 ผู้ปกครองตั้งคำถามให้สังเกตลักษณะของเล่น                 |                    |                    |           |            | .424                     |                                     |
| 2 ผู้ปกครองช่วยให้เด็กปรับตัวเข้าสู่การเล่น                 |                    |                    |           |            |                          | .700                                |
| 21 ผู้ปกครองสอนวิธีเล่น                                     |                    |                    |           |            |                          | .514                                |
| 36 ผู้ปกครองใช้น้ำเสียงที่แสดงความสนุกสนาน                  |                    |                    |           |            | .342                     | .476                                |
| 42 ผู้ปกครองแสดงความสนใจสิ่งเดียวกับเด็ก                    |                    |                    |           |            |                          | .411                                |
| 33 ผู้ปกครองตอบสนองอารมณ์ทางบวกของเด็ก                      |                    | .313               |           |            |                          | .357                                |
| 35 ผู้ปกครองมีสีหน้ายิ้มแย้ม                                |                    |                    |           |            |                          | .325                                |

โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

**องค์ประกอบที่ 1** การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของผู้ปกครอง (parent positive affect) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .394-.851 โดยองค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อ ในแบบสังเกตได้ร้อยละ 15.2

**องค์ประกอบที่ 2** การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของเด็ก (child positive affect) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .553 -.821 โดยองค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อ ในแบบสังเกตได้ร้อยละ 9.3

**องค์ประกอบที่ 3** การมีส่วนร่วมในการเล่น (mutuality) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .746 -.759 โดยองค์ประกอบที่ 3 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อในแบบสังเกตได้ร้อยละ 8.5

**องค์ประกอบที่ 4** การยอมรับซึ่งกันและกัน (acceptance) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .368 -.816 โดยองค์ประกอบที่ 4 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อในแบบสังเกตได้ร้อยละ 7

**องค์ประกอบที่ 5** การส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา (cognitive stimulation) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .424 -.811 โดยองค์ประกอบที่ 5 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อ ในแบบสังเกตได้ร้อยละ 6

**องค์ประกอบที่ 6** การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม (Social - Emotional Stimulation) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .325 -.700 โดยองค์ประกอบที่ 6 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อ ในแบบสังเกตได้ร้อยละ 5.6

## 2) ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงสอดคล้อง (convergent validity)

ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยทางสถิติกับคะแนนรวมที่ได้จากองค์ประกอบด้านการเสริมสร้างการใช้ภาษา การตอบสนองต่อเด็ก การเสริมสร้างความรู้และการยอมรับของแบบวัด EC-HOME ( $r = .71, p < .01$ )

## 3) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยง

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงโดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) โดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson : KR20) พบว่า ความสอดคล้องภายในขององค์ประกอบที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 เท่ากับ .85, .81, .86, .84, .81 และ .81 ตามลำดับ และค่าความสอดคล้องภายในของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .81

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงจากวิธีการใช้ผู้ประเมินร่วมกัน (Inter-Rater Method) โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกัน จากการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง 20% จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ( $n=21$ ) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ไคเปา (Cohen's kappa coefficient) แบบรายข้อมีค่าตั้งแต่ .83 ถึง 1.00 ( $p < .01$ )

## สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5 ปี)” ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในเชิงคุณภาพของแบบสังเกตดังนี้

**องค์ประกอบที่ 1** การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของผู้ปกครอง (parent positive affect) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อกระทงทั้ง 26 ข้อ ในแบบสังเกตได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 15.2 โดยข้อกระทงที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรกขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองมีท่าทางเกร็ง/ไม่ผ่อนคลาย (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน) 2) ผู้ปกครองอธิบาย/ตอบ

คำถามเด็กด้วยคำพูดทางบวก และ 3) ผู้ปกครองมีสีหน้านิ่งเฉยไม่แสดงอารมณ์ (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน)

พฤติกรรมในองค์ประกอบนี้สะท้อนให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์และความสามารถของผู้ปกครองในการปรับตัวที่เหมาะสมต่อการเล่นกับเด็ก อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมในทางบวกด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา โดย Halle และคณะ (2011) ในด้านการแสดงความเอาใจใส่และให้ความอบอุ่น และด้านการตอบสนองในทางบวก ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งผลในทางบวกต่อพัฒนาการของเด็ก และยังสอดคล้องกับองค์ประกอบทางด้านความสามารถในการปรับตัวอย่างเหมาะสม (Social – Emotional Growth Fostering) ของแบบวัด NCASTs (Barnard ,1978)

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมในระหว่างการเล่นก็คือ การช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กและการสอนหรือตอบคำถามในระหว่างการเล่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้ปกครองที่มีทักษะในการเล่นกับเด็กที่ดี จะแสดงพฤติกรรมในการสนับสนุนเด็กในการค้นหา เรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ ในระหว่างการเล่น และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงความสนใจและอารมณ์ความรู้สึกของเด็กได้อย่างหลากหลาย

**องค์ประกอบที่ 2** การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของเด็ก (child positive affect) ข้อกระทงที่มีน้ำหนักขององค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรกขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ 1) เด็กพูดหรือส่งเสียงที่แสดงความสนุกสนาน 2) เด็กมีสีหน้ายิ้มแย้ม 3) เด็กมีท่าทางเกร็ง/ไม่ผ่อนคลายในขณะที่เล่น (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน) วัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเล่นก็คือ การสร้างความรู้สึกทางบวกให้กับผู้เล่น นอกจากนี้การที่เด็กแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวก นับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีความฉลาดทางอารมณ์ โดยเฉพาะในด้าน “สุข” ซึ่งหมายถึง ความพร้อมทางอารมณ์ ความอบอุ่นใจ และความสนุกสนานร่าเริง มีความพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2546)

การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของเด็กยังเป็นองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการส่งสัญญาณที่ชัดเจน (clarity of cues)

ของแบบวัด NCASTs ที่บ่งบอกถึงความสามารถของเด็กในการส่งสัญญาณที่ชัดเจนให้กับผู้ปกครอง โดยการแสดงออกในทางบวกที่สามารถทำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงความพร้อมของเด็กได้ (Barnard, 1978)

นอกจากนี้การแสดงพฤติกรรมทางบวกของเด็กในระหว่างการเล่นกับผู้ปกครอง เช่น การยิ้ม หัวเราะ ยังมีความเชื่อมโยงกับความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองอีกด้วย โดย Waters, Wippman, และ Sroufe (1979) พบว่า เด็กที่มีความรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์และมีความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับผู้ปกครองนั้น จะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมและอารมณ์ในทางบวกมากกว่า และมักเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนมากกว่า อีกทั้งยังมีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉพาะพฤติกรรมการเล่นที่ซับซ้อนมากกว่าเด็กที่ไม่แสดงออกในทางบวก

**องค์ประกอบที่ 3** การมีส่วนร่วมในการเล่น (mutuality) ข้อกระทงที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรกขององค์ประกอบนี้ได้แก่ 1) เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่เล่นคนเดียว (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน) 2) ผู้ปกครองและเด็กแสดงพฤติกรรมการเล่นด้วยกัน 3) ผู้ปกครองแสดงความสนใจในการเล่นกับเด็ก

พฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างหนึ่งในการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กก็คือ การมีส่วนร่วมระหว่างกันในการเล่นหรือทำกิจกรรม โดยองค์ประกอบนี้มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมระหว่างกันในการศึกษาของ Halle และคณะ (2011) ที่หมายถึง การทำกิจกรรมใดๆ ที่แสดงถึงการประสานงานหรือการใช้เวลาร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง

การเล่นโดยมีผู้อื่นเล่นด้วยนั้นยังสอดคล้องกับพัฒนาการทางสังคมในการเล่นของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน ตามทฤษฎีจิตวิเคราะหฺ์ของ Erikson (1950) ในขั้นการเล่นร่วมกับผู้อื่น (macrosphere) ที่เด็กจะต้องเรียนรู้ว่า เมื่อไรที่เขาควรจะเล่นคนเดียวและเมื่อไรเขาควรจะเล่นในสังคม ทั้งยังเป็นการฝึกฝนทักษะทางสังคมให้กับเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมระหว่างกันในการเล่นเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์กับทั้งเด็กและผู้ปกครองในแง่ของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น และถือเป็นกิจกรรมที่

ผู้ปกครองและเด็กได้มีส่วนร่วมระหว่างกันอย่างเต็มรูปแบบอีกด้วย (Ginsburg, 2007)

**องค์ประกอบที่ 4** การยอมรับซึ่งกันและกัน (acceptance) ข้อกระทงที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรกขององค์ประกอบนี้ได้แก่ 1) เด็กไม่ยอม/แสดงความไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองจะเล่นด้วย (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน) 2) ผู้ปกครองขัดขวางไม่ให้เด็กใช้จินตนาการในการเล่น (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน) 3) เด็กแสดงท่าทางอยากเล่นคนเดียว (ข้อกระทงที่ต้องกลับคะแนน)

ธรรมชาติเด็กย่อมไม่ปฏิเสธต่อการเล่นในทุกๆ โอกาส และมีความยินดีที่จะตอบสนองต่อการเล่นร่วมกับผู้อื่น อย่างไรก็ตาม Waters และ Cummings (2000) อธิบายว่าการที่เด็กแสดงความกลัว โกรธ หรือไม่ยอมรับผู้ปกครองนั้นแสดงถึงความไม่พร้อมและความไม่สนใจต่อการเข้าหาที่มักจะมากจนเกินไปของผู้ปกครอง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการที่เด็กแสดงถึงการยอมรับและตอบสนองต่อผู้ปกครองในทางบวกนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีความสามารถในการเข้าหาและตอบสนองต่อเด็กได้ด้วยรูปแบบที่มีความเหมาะสม และทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไว้วางใจได้

นอกจากนี้ พฤติกรรมทางบวกที่ผู้ปกครองและเด็กตอบสนองต่อกัน และการที่เด็กยินยอมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการเล่นด้วยนั้น ยังเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวกับความผูกพัน (attachment) ระหว่างเด็กและผู้ปกครองได้อีกด้วย ซึ่งความผูกพันในลักษณะนี้ มีผลในทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในภายหลัง โดยเฉพาะเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียนและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น (Waters, Wippman, และ Sroufe, 1979)

**องค์ประกอบที่ 5** การส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา (cognitive stimulation) ข้อกระทงที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรกขององค์ประกอบนี้ได้แก่ 1) ผู้ปกครองสอน/ตั้งคำถามให้เกิดการเรียนรู้คำศัพท์ 2) ผู้ปกครองสอน/ตั้งคำถามให้เกิดการเรียนรู้ทางเชาว์ปัญญา 3) ผู้ปกครองสอน/ตั้งคำถามให้เด็กสังเกตลักษณะของเล่นเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้

การส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาเป็นประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในระหว่างการเล่น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Piaget (1967) ที่ได้อธิบายว่า การเล่นที่ดีนั้นสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางปัญญาได้หลากหลายแง่มุม เช่น ความแตกต่างของวัตถุ ความเข้าใจในด้านภาษา คำศัพท์ ตัวเลข ตัวหนังสือ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อกระทงในองค์ประกอบนี้

นอกจากนี้องค์ประกอบนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย Halle และคณะ (2011) ที่พบว่าการเล่นกระตุ้นพัฒนาการทางด้านภาษาและพัฒนาการทางปัญญา เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและพบมากที่สุดในแบบวัดที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กซึ่งมีพฤติกรรมที่สังเกตได้ สอดคล้องกับแบบสังเกตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เช่น การถามคำถาม การพูดชักชวนให้เกิดการสังเกต เป็นต้น

Barnard (1978) ยังเสนอด้วยว่าเนื้อหาที่ผู้ปกครองใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาสำหรับเด็กที่เหมาะสมกับช่วงวัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กอีกด้วย

การศึกษาของ Topping, Dekhinet, และ Zeedyk (2013) ยังพบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครองโดยเฉพาะในลักษณะของการทำกิจกรรมที่มีการพูด การสอน การตั้งคำถามสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้ อีกทั้งอิทธิพลของการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ยังส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษาได้มากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือพี่น้องอีกด้วย

**องค์ประกอบที่ 6** การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม (social-emotional stimulation) ข้อกระทงที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรกขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองช่วยให้เด็กปรับตัวเข้าสู่การเล่น 2) ผู้ปกครองสอนวิธีเล่นให้เด็กด้วยการลงมือทำให้ดู 3) ผู้ปกครองใช้น้ำเสียงที่แสดงความสนุกสนานในขณะที่เล่นกับเด็ก

การช่วยเหลือในการปรับตัวและการแสดงการตอบสนองต่ออารมณ์ของเด็ก เป็นพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้าน sensitivity to cues ของแบบวัด NCASTs ที่ระบุว่า การที่ผู้ปกครองสามารถอ่านสัญญาณต่างๆ

เกี่ยวกับอารมณ์และความต้องการของเด็กและตอบสนองอย่างเหมาะสมได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้การใช้น้ำเสียงและสีหน้าที่แสดงออกถึงความสนุกสนานและยังมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านความสามารถในการอ่านสัญญาณจากเด็ก (social-emotional growth fostering) ของแบบวัด NCASTs อีกด้วย ซึ่งการแสดงพฤติกรรมในด้านนี้ของผู้ปกครองแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวที่เหมาะสมและการแสดงความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก

นอกจากนี้ การแสดงพฤติกรรมของผู้ปกครองในลักษณะของการตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของเด็ก สามารถทำนายผลลัพธ์ทางด้านอารมณ์-สังคมของเด็กได้ โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ที่มั่นคง (secure attachment) (Halle และ คณะ ,2011) นอกจากนี้ข้อควรระวังยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Feinburg และ Minders (1994) ที่มองว่าผู้ใหญ่มีบทบาทที่สำคัญ 3 ประการหลัก ที่ควรเกิดขึ้นในขณะที่เล่นหรือทำกิจกรรมกับเด็ก เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมและอารมณ์ของเด็ก ได้แก่ การช่วยเหลือเด็กในการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง การตอบสนองเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกนั้นๆ และการพัฒนาการทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตามที่ได้วิจัยได้อธิบายไปข้างต้นแล้วนั้น พบว่าองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Halle และ คณะ (2011) ได้แก่ องค์ประกอบด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม องค์ประกอบด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา องค์ประกอบด้านการแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของผู้ปกครอง และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการเล่น และองค์ประกอบอื่นๆ ก็มีความสอดคล้องกับงานวิจัยและแบบวัดที่มีมาตรฐานฉบับอื่นๆ ตามรายละเอียดที่ได้อธิบายไว้ในแต่ละองค์ประกอบ จึงอาจกล่าวได้ว่า แบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5ปี) ขึ้นนี้มีความครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย นอกจากนี้คะแนนที่ได้จากแบบสังเกตยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสภาพแวดล้อมเชิงบุคคลที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน

ได้ โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลคะแนนที่ได้จากการสังเกตด้วยแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับแบบวัดมาตรฐาน (EC-HOME) ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์ของคะแนนรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) จึงนับได้ว่างานวิจัยชิ้นนี้มีความตรงในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และเชิงสอดคล้อง (convergent validity)

เมื่อพิจารณาค่าความสอดคล้องภายในของแบบสังเกตในแต่ละองค์ประกอบและทั้งฉบับพบว่ามีความ KR-20 อยู่ระหว่าง .81 - .86 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Tucker, 2007) นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องในการประเมินของผู้ประเมินอิสระ 2 ท่านพบว่า ข้อกระทงทุกข้อมีค่าความสอดคล้องของการประเมินอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีขนาดความสอดคล้องอยู่ในระดับดีมาก ( $\kappa = .83$  ถึง  $1.00$ ) (Landis & Koch, 1977) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของแบบสังเกตในด้านความง่ายในการใช้งานและมีความเป็นปรนัย (objectivity)

เมื่อพิจารณาจุดเด่นของกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่ามีความหลากหลายของช่วงอายุเด็ก อายุแม่ และระดับการศึกษาของแม่ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของแบบสังเกต ว่าอยู่ในระดับที่มีมาตรฐานและสามารถที่จะนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5 ปี) เพื่อใช้ประเมินคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ได้จริง

แบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นนี้ยังมีความเหมาะสมที่จะใช้สังเกตพฤติกรรมทั้งในสภาพธรรมชาติและในห้องปฏิบัติการ เนื่องจากมีกระบวนการสังเกตที่ไม่ซับซ้อน ใช้อุปกรณ์และเวลาในการสังเกตน้อย และมีกระบวนการที่รวบรวมนกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด นอกจากนี้ข้อกระทงที่พัฒนาขึ้นก็มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและได้รับการพัฒนาให้มีรูปแบบภาษาที่เข้าใจง่าย สามารถสื่อความหมายของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตได้อย่างชัดเจน ทำให้แบบสังเกตชิ้นนี้มีความสะดวกต่อการใช้สังเกตจริงและเหมาะสมสำหรับผู้ที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

## ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่และเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5 ปี) ที่มีสุขภาพดีและไม่มีปัญหาพฤติกรรมหรือพัฒนาการล่าช้าเท่านั้น และเป็นการศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นทั่วไปในสถานที่เก็บข้อมูลพร้อมชุดของเล่นมาตรฐานที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ให้ ผลการศึกษาจึงอาจไม่สามารถนำไปอธิบายหรือใช้ขยายผลกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ในสภาพการณ์อื่นๆ ได้

สำหรับการพัฒนาแบบสังเกตในอนาคต ผู้วิจัยอาจทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น พ่อหรือพี่เลี้ยง และทำการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสังเกตด้วยวิธีอื่นๆ เช่น ความตรงตามการทำนาย (predictive validity) และ ความตรงตามสภาพ (concurrent validity) รวมถึงการพิจารณาข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างเช่น ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ เพื่อพิจารณาคุณภาพของแบบสังเกตเพิ่มเติม

## บรรณานุกรม

- ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษา. (2545). ดาบสองคมของเทคโนโลยี ลับสมองหรือแล่สมองเด็กกันแน่. **สานปฏิรูป**, 5(53), 108-109.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). **แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.
- Barnard, K. (1978). **Nursing child assessment teaching scale**. Seattle : University of Washington School of Nursing.
- Barnard, W. (2004). Parent involvement in elementary school and educational attainment. **Children and Youth Services Review**, 26. (1), 39-62.

- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. (1998). **The ecology of developmental processes. Handbook of child psychology : Volume 1 : Theoretical models of human development.** Hoboken: NJ : Wiley.
- Caldwell, B. M., & Bradley, R. H. (1984). **Home Observation for Measurement of the Environment.** Little Rock : University of Arkansas.
- Cohen, J.W. (1988). **Statistical power analysis for the behavioral sciences.** (2nd<sup>ed</sup>). Hillsdale, N.J. : Lawrence Erlbaum Associates.
- Erikson, E. H. (1950). **Childhood and society.** New York : Norton.
- Field, A. (2009). **Discovering statistics using SPSS.** (3rd<sup>ed</sup>). London : SAGE.
- Feinburg, S and Minders, M (1994). **Eliciting Children's Full Potential.** California : Wadsworth.
- Freud, S. (2003). **Beyond the Pleasure Principle.** Vol.840. UK. : Penguin.
- Ginsburg, K. R., & American Academy of Pediatrics. (2007). Committee on Communications, Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. **Pediatrics**, 119, 182-191.
- Halle, T., Anderson, R., Blasberg, A., Chrisier, A., & Simkin, S. (2011). **Quality of Caregiver-Child Interactions for Infants and Toddlers (O-CCIIT). A review of the literature.** Washington, DC.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. **Biometrics**, 33(1), 159-174.
- Piaget, J. (1967). **Six psychological studies.** New York : Random House.
- Topping, K., Dekhinet, R., & Zeedyk, S. (2013). Parent-infant interaction and children's language development. **Educational Psychology**, 33(4), 391-426.

- Totsika, V., & Sylva, K. (2004). The home observation for measurement of the environment revisited. **Child and Adolescent Mental Health**, 9(1), 25-35.
- Tucker, S. (2007). **Using Remark Statistics for Test Reliability and Item Analysis**. Retrieved January 3, 2016 from [http://www.umaryland.edu/cits/testscoring/pdf/umbtestscoring\\_testanditemanalysis.pdf](http://www.umaryland.edu/cits/testscoring/pdf/umbtestscoring_testanditemanalysis.pdf).
- Vygotsky, L. S. (1967). Play and its role in the mental development of the child. **Soviet Psychology**, 5(3), 6-18.
- Waters, E., & Cummings, E. M. (2000). A secure base from which to explore close relationships. **Child Development**, 71(1), 164-172.
- Waters, E., Wippman, J., & Sroufe, L. (1979). Attachment, positive affect, and competence in the peer group: Two studies in construct validation. **Child Development**, 50(3), 821-829.

### Translated Thai References

- Education Policy Research Institute. (2002). Two-edged sword of technology, good or bad for child's brain? **Sanpatiroop**, 5(53), 108-109. [in Thai]
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2003). **Emotional Quotient Inventory**. (3rd<sup>ed</sup>). Bangkok : Ministry of Public Health. [in Thai]